

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Rebus Iaponicis, Indicis, Et Pervanis Epistolæ
Recentiores**

Hay, John

Antverpiae, 1605

De Regno Bvngensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61204)

uius, vel potius nihil, si comparatio sit cum aliis locis.

A Canzusa, in itinere versus Cingua, via est non longè remota à mari, & magna ex parte montosa, constans saxis excavatis: ergo vehementissimo terræ motu ibi multa saxa maxima sua parte diuisa & disrupta, partim in mare prolapsa sunt, partim obpleuere viam, vt non pateret transitus.

Seminarium Arieasè valde contremuit, sed diuina fauente gratia omne periculum abfuit, sed nec vlla ædium nostrarum contrita. Quia verò terræ motus fuit nocte, quando iam pueri seminatæ concesserant cubitum, dum illi vident lampades, quæ in modis cubiculi ardebant, nullo attingente moueri, rei nouitate perterriti, refacti, celerimè in aream diffugerunt.

In regno Fingano propugnaculo Iambi præest antiquus quidam Christianus ex partibus Meacensibus oriundus, & de Sicutate nostra semper bene meritus. In eò quidem magni quocumque terræ motus exstitere, imò terræ motui mox successit inaudita tempestas, in qua sex è nubibus horrida fulmina decies aut duodecies circum domum eius, octo tantùm decemve cubitorum interstitio, excussa sunt, & alia totidem vicibus in diuersis locis propugnaculo subiectis, sed Deo ita propitio nullum hominem læsere aut interemere, sed tantùm maximas quasque arbores diriperunt.

DE REGNO BVNGENSI.

TERRAMOTVS, qui Bungi acciderunt, tam magni fuerunt terribiles, vt nisi inde Christiani venissent & cõmemorari possint videri incredibiles. Expectabamus aduentum huiusmodi hominis optimi, & inter Christianos Bungenfes vetustissimi, qui tandem periculo tanto exemptus huc peruenit. Is referit nunc quidem (cùm tamen duo menses à terræ motu elapsi fuerint) sibi satis esse compotem, nec posse terrorem ex conspectu patriæ natum excutere.

Tribus millibus prope Funai, ingens oppidum vel villa est, & a Ochinofama, multarum nauium portus, à quo loco hic bonus homo appellatur Blasius de Ochinofama in Bongo motus, propterea quòd domi suæ hospitium præbeat variis hominibus aliunde confluentibus. Hic asserit nocte de improviso in loco fluctus maris binos ternosve, nullo impulsos vento, in littori tanto strepitu & fragore, vt plus septem cubitis supra sese in altum eiecerint, vti postea ex quarundam altissimarum vetustissimarumque arborum culminibus notatum est: itaque

dem impetu progressum mare ad milliare vnum & medium eo-
que amplius in terram se effudit, & retro relapsum omnia secum
cum vrbe Ochinosama absorpsit. Qui extra hos terminos erant,
periculi expertes erant; quos verò tartarea illa vorago complexa
est, eos omnes secum abripuit, viros, feminas, pueros, boues,
vaccas, domos, & alia infinita, omniaque in mare conuersa vide-
bantur, haud secus, ac si nunquam ibi terra extitisset. Blasius, qui
id temporis cum coniuge, liberis, & famulis domi erat, antequam
rem similem vel cogitatione animi fingere posset, vidit vno quasi
momento se cum domo, quæ erat lignea, superferri vndis maris.
Vxor eum liberis submersa est, ipse nãtatu euasit, sed ignarus quo-
modo euaserit, nam vi vndarum longissimè ab eo loco fuerat
transportatus. Cùm iam domus labascere inciperet, Blasius cum
tota sua familia Christiana elata voce sanctissimum nomen I E S V
& M A R I Æ inuocabat. In vicinia verò eius feminæ quaedam gē-
tiles implorabant opem Amidæ, ac tandem ad Blasium conuer-
sa, etiam atque etiam eum rogabant, vt ipsas periculo eximeret;
verùm ille respondebat: Quomodo vos liberabo, si imploretis o-
pem diaboli? itaque feminæ vnã cum ipso cœperunt clarissimã
voce inuocare nomen I E S V & M A R I Æ, & porrigens eis in hac
calamitate magna celeritate aliquot proxima domus ligna effe-
cit, vt quaedam ex iis, quæ inuocarant nomen I E S V & M A R I Æ,
discrimen vitæ euaderent: multique alii gentiles promitterent se
sacra Christiana susceptruros.

Alia quatuor loca Ochinosamã vicina, eandemque maris pla-
gam respicientia, dicta Famaoqui, Ecuero, Fingo, Cascicanaro, &
pars vnã ex Sanganosceique, sunt, vt aiunt, eisdem aquis obrutæ;
ac in Famaoqui quidem vnus tantùm erat Christianus, qui solus
ex omnibus ereptus est.

In portibus his marinis, maximè in Ochinosamano, magnus
numerus nauium stabat (quarum plurimæ ad Taicam pertine-
bant) & Bungo venerant ad regni, quod ab eo nunc obtineret,
redditus auchedos). Harum autè multæ iã erant oneratæ, & præ-
stolabantur tempus abscedendi, aliæ verò iam cœperunt mercibus
onerari. Præter has, infinita præterea ibi erant diversorum mer-
catorum scaphæ. Has omnes, affirmabat Blasius, se certò cognõ-
uisse, vel contractas vel eodem loco demersas fuisse, vt ne vna qui-
dem incolumis euaserit.

Vrbs Funai semper fuit obstinata, & præduri capitis. Quadra-
gesimus tertius annus agitur, quòd Patres & fratres Societatis in-
ca vixerint, & Xenodochiũ pro omnibus pauperibus gētilibus, qui
perfu,

perfugium in suis morbis ad illud habebant, ædificarint. Ecclesia
 quoque, in qua conciones habebantur, officia diuina & alia mi-
 nisteria Ecclesiastica celebrabantur. Et Christianis pauci erant
 ipsa vrbe oriundi; & omnes habitabant in platea quadam Ecce-
 siæ proxima. Rex Franciscus indicabat iis, rem gratissimam factu-
 ros sibi, si se ad Ecclesiam Christi aggregarent, seque offerre-
 bant eorum baptismum sibi ostenderent. Sed hunc Regem persequen-
 tum Bonzium, tum ipsi Funatani ciues: nec Societas nostra ab illa
 vrbe maioribus iniurijs publicisq; cõtumelijs affecta est, quam
 ab hac: nam non senes modò, sed etiam iuuenes & pueri à par-
 tibus edocti, & à dæmone stimulat; quoties nostri in publicum
 prodibãt, maledictis Deum Dominum nostrum Patremque in-
 ti clamore incessabant, & licet peruersus hic mos à Rege Fran-
 cisco, postquam Christo nomen dedit, seuerissimè prohibitus fuerit,
 tamen auersionem à Christianis & Christi Ecclesia non depolu-
 runt. In itinere aliquoties ignem nostrum in aedes nostras iniecerunt:
 tela in eas immittebant, alij saxa petebant Ecclesiam & domos
 & quod amplius est, manus pedesque hominum improborum &
 puerorum in Ecclesiam proiecebant: atque hac occasione Boo-
 zii vbique diuulgabant à nobis mactari homines, ut carnibus eo-
 rum vesceremur, aliisque falsis rumoribus famam nostram detra-
 gebant. Sed Deus Opt. Max. summus & iustus Iudex, qui dicitur
Mihi vindictam, & ego retribuam eos variis & grauib; afflictioni-
 bus visitauit: nam cum esset inter omnes Regni Bõngensis vrbes
 facile princeps, multis opulentis mercatoribus, innumeris iudeo-
 rum delubris, multitudine Bonziorum, maxima autoritate præ-
 datorum, instructa, paucorum annorum interuallo bellis, moribus
 fame, incendijs, aliisque infinitis cladibus vastata est: ut in eam ve-
 rissimè conueniat, quod de vrbe Hierosolymitana dixit Ieremia
Quorsodo sedet sola ciuitas plena populo. Quamuis verò cum gene-
 rali totius Regni direptione ad hanc vastitatem perueniret, tamen
 proximis superioribus annis respirare cœpit, & numero ciuium
 infinitæque plebis, quæ in diuersa regna aufugerat, auferre, sicut
 quinque ædium millia in ea numerata fuerint. Nunc verò occu-
 pto Dei iudicio his terræ moribus in tantam solitudinem redacta
 est, ut è quinque illis domorum millibus feratur vix superesse de-
 centæ, & cum non exstarent nisi duo idolorum fana, ea quoq; in
 lo equata sunt. Cuiusdam verò Christiani, nomine Sebastiani,
 magna virtute præditi, exigua domuncula, in qua Pater quidam
 in filio de solebat sacræ Millæ facere, in medio mularum aliarum, quæ
 ut etiam gentilium, corruerunt, integra & intacta remanuit.

LEGATIONE REGIS CINEN.

371

In agro Facatano, in quo plura quam quatuor Christianorum millia versantur, & in quo bonus ille senex Ioran martyrij palmam consecutus est, tempore eiusdem terræ motus, mare per ingens flumen quoddam ad tria amplius milliaria fines descriptos excessit, cursuque suo tantum edidit fragorem, ut homines, qui iuxta mare habitabant, desertis suis edibus, in campos & montes, ut immunes essent à peticulo, profugerint. Verum est, excursum illum non fuisse diurnum, sed non sine dispendio ingenti aquæ in locum suum revertere: multa enim ædificia corruere, multiq; mortales aquis sunt præfocati. Videbatur diuina hæc animaduersio fieri tantum in gentiles, ut quidam bonus Christianus Facatenus, qui ibi baptizandorum infantium, humanorum mortuorum, & sermonum de rebus diuinis ad Christianos habendorum curam gerebat, retulit: nam, inquit ille, cum in illis partibus multe sint villæ, & aliæ quidem incultæ à solis Christianis, aliæ verò ab vtrisque, gentilibus & Christianis, solæ tamen gentiliùm domus, cum incertis aliquot hominum, corruerant, saluæ autem manebant, omnique damni expertes, domus Christianorum.

Procurator quidam vespertinum Regis Taico, homo Ethnicus, natura & moribus peruersus, degens in vrbe Furiana, habebat concubinam, & ex ea filium vnicum. Hanc cum filio domus cortens oppellit. Sed quia & alter ei filius erat, veritus ne & ille simili calu periret, nullum aliud tutius perfugium habuit, quam ad Christianos Facatenos, quibus eum, donec tempestas ista conquiesceret, commendauit.

In quadam ditione, appellata Iuroin (in qua olim quidam è Patribus nostris aliquot annis laborauerat in conversione eius gentis, & subsidium aliquod attulerat iis, qui paulatim sacris baptismi vndis abluabantur) erat locus quidam vnus diei itinere à Funai vrbe remotus, in quo, post vastarum bellis regnum, superstites remanuerant aliquot Christiani, sed in procuranda animæ suæ salute languidiore effecti, qui cum ea de re ab aliis bonis Christianis mouerentur, vitam non correxerunt. Hos penè omnes, pauculis exceptis, motus in eundem locum impendentis pars hoc terræ motu excussa obruit. Atque hæc sunt, quæ hæcenus ex Patrum nostrorum aliorumque fide dignorum epistolis, qui oculis suis omnia spectarunt, colligi potuerunt. Utinam gratiam suam Dominus Deus noster impertiat, ut ex his prodigijs in hominum cordibus timor & amor erga diuinam maiestatem maior, & diuinarum legum obseruatio diligentior, excitetur.

Cum huc vsque scribendo peruenissem, Meaco venit vir quidam

AA 2

quidam

quidam perhonestus, qui Fuscimi fuit ea nocte qua terra motus est exortus, & multa admiranda narrauit, quæ quoniam longum esset omnia percensere, annotabo tamen pauca, ea que magis notabilia. Aiebat iste, ad septimum Septembris inter horam undecimam & duodecimam noctis, post terræ motum quendam moderatum, qui nullum fecerat damnum, exortum alium tam horribilium & furiosum, ut vniuersa mundi machina dissolui videretur nec durasse, nisi ad spacium, quo bis Symbolum Apostolicum recitari posset, eoque tempore omnes ruinas & clades superius commemoratas accidisse: ac quoniam omnia improviso contigerat homines nullius rei memores fuisse. Dormiebat hic homo in teporis, uti externus, in domus cuiusdam solario, ad quam forte diuerterat, & excitatus fremitu, fugamque capellens, dum primo gradui scalæ pedem imponit, scala cum vniuersa domo subleuata ignarus quomodo tam repentina ruina ereptus fuerit: postea ad diuersorium cum famulis domesticis regressus, Dominum domus sub ruinis delitescentem incolamem extraxit.

Construxerat Taico molam iuxta flumen Fuscimense exo- ximis & durissimis saxis præcellam, ob structuræ excellentiam & perfectionem visu dignissimam. Hæc fluminis voracitate absorpta est, ut nullum post se vestigium reliquerit, ac si nunquam ibi constitisset. Ipsumque flumen tantum incuriebat terrorem, ut solus eius aspectus afferret horrorem: hand secus enim in calum attollebantur fluctus, & cum maximo strepitu ebulliebant, ac immensus ignis illis esset subiectus. Homines, cum pedibus stare non possent, in terram se abiciebant, & huc illucque perire stat se versabant. Augebat pauorem trepidationemque, dum viderent ante se dehiscere terram, atque si viui essent absorberentur que eiusmodi hiatus plurimi inter Meacū & Fuscimū visibantur.

Et verò, quoniam humani generis hostis, omnem salutem marum salutem impediendi minimè negligens, animadvertens tempus opportunum, commodissimamque occasionem oblatam grauius animum Taici exacerbandi, qui hoc rerum statum furor in omnem partem iactabatur, gentiles quosdam, qui se per assistunt Regi, infestos nostrorum hostes excitauit, qui Taico, cum spe magnopere ei placendi, persuaderēt, omnes ædificiorum ruinas totque mortaliū in Tenza (quæ est Iaponiæ montis chia) interitum non aliunde profectum, quam quod in Iaponia admissa esset secta, legibus Dei Cami & Fotochi penitus reprobis & contraria. Quibus verbis, licet paucis, indicarunt, veram rem

Dei tantorū malorū esse originem & causam, vt hac via omnis predicatio euangelica eiusque promulgatores tota Iaponia exularent. Caterū, quia Regum corda sunt in manu Dei, & Taico est homo à natura prudens & iudicio acri, minimè sinens omni vento quauisque hominum persuasione se in fraudem induci, etsi nullo nostri vel amore vel commiseratione tangeretur, in hunc modum respondit: Nescitis, quid dicatis, nam si hæc res esset noua & inaudita in Iaponia, quæ nunquam maiorum nostrorum æuo contigisset, posset id, quod vos contenditis, aliquam verisimilitudinem præ se ferre: sed cum constet ex veteribus historiarum monumentis, in his regnis ingentes & terribiles terræ tremores & fremitus sæpenumero incidisse, quando nondum hi homines in Iaponem venerant, nec quicquam cogitaretur de tali lege, qua ratione causam huius rei in illos conijcere potestis? Ad hanc responsionem, tam rationi consentaneam, ne mutire quidem illi tartarei homines ausi fuere. Etsi nostri exiguam in hoc responso collocent fiduciam, tum quia probè norunt cōseruationem omnem propagationēq; Ecclesiæ pendere ex sola diuina prouidentia, tum etiam quia non ignorant, quanta sit hominis inconstantia, quantaq; sæpe rerū apud eū vicissitudo: quos enim hodie extollit vsq; ad cælos, cras deprimat cū summa cōtumelia ad inferos.

Anno proximo scriptum est, à Taico mandatum, vt omnia Bonziorum templa & cœnobia, quotquot intra urbem Meacensem starent, euerterentur: ipsique Bonzii circum urbem iuxta fossas alia edificarent: ad quam rem aiebat se duabus moueri rationibus: altera, quod sibi non attrideret tanta Bonziorum amicitia & familiaritas cum suis paracianis, siue viris siue mulieribus, & idcirco eos tantopere elic mēte solutos & distractos. Altera erat, quod, quoniam Bonzii nullam operam locant in bellis, nec militū perferunt molestias, imò voluptatibus & deliciis indulgent, ipsi ipsorumque templa essent, in quibus, tempore Meacensis belli, furor hostium primo loco frangeretur. Summam autem inspectionem & curam in Bonziorum templa & monasteria, quæ sunt plura trecentis, commisit Genosoin, eumque constituit quasi eorum Visitatorem. Quorum superiores ex mandato Taici tenentur quoque mense velut Syndici referre ad Genosoin errores & lapsus à Bonziis admissos, vt dum opus est, redargui & castigari possint. Multa ex his templis operta erant regulis, & hoc terræ motu cum multorum Bonziorum cæde collapsa sunt: nempe voluit diuina iustitia vindictam sumere de infinitis sceleribus & abominationibus, quæ in Satanicis istis Synagogis perpetrantur.

Neque hic finem habuerit prodigia: sed supra lex hæc nobis fusè cōmemorata accessit quintum Prodigium aquarum, quibus grauiſſimæ ruinæ consecutæ sunt in hunc modum. Iuliano Omi duodecim passuum millibus à Meaco remoto ad portum montis Fienoiama est lacus aquæ dulcis, longitudine milliario rum sex supra sexaginta, latitudine verò alicubi trium, alibi sex: Vtrinque multis cingitur terris: multis nauibus scaphis que nauigatur, quæ interdum orta sauiore procella a fluctibus hæretur. Sub hoc lacu multis in locis magna vis aquarum exuberat, & quodam in loco in tantas constringitur angustias, ut Nobuniga elegantissimo ponte dicto Scitanofasci eum constrauerit, & que inde emergit flumen admodum profundum, quod iunctum cum alio, dicto Iondo, se in Ozacanium mare exonerat. Decimo quinto post terræ motum die, post crebros densosque imbres, lacus tantopere inundauit, & limites suos contra cursum naturalem tam longè excessit, ut nunquam ab hominum memoria, quando frequentiores existerant plubiæ, id acciderit: ita cum celeritate intumuit, tamque rapido & veloci cursu ferri cepit, & repente arua obrueret, domos euerteret, festas altissimas defendendos agros oriza satos delollas oppleret: deinde excurrit vsque Fuscium, nouam in ea vrbe stragem edidit innumerabilem hominum aquis demeritorum: tamque late vagatus est, ut per campos & possessiones Meacensium perinde esset nauigatio, ac in mari. Nec erat, qui illis diebus terrestri itinere Meaco pollet proficisci Sacarium, quod est spacium quinquaginta quatuor millium, & inde Ozacam. Dum Meaco itur ad partes Scimanes, occurrit tractus quidam in valle depressus, qui sunt Iusti Vcondoni, dicti Acaſcio, & habet exiguum portum, in quem naues præterueniunt, si quando venti secundum non sunt, se recipiunt. Quia autem temporis erat magna maris tempeſtas, in dictum portum, ut iam est, diuertere naues quinquaginta, partim magnæ partim paruæ, quales sunt in Iaponia, sed maior earum pars in furiosa indomita hæc aquarum eluione, & insanorum fluctuum cœmine, allisa vndique in frustra diuisit: quæ vtrò se e portu properare, cum spe defugiendi periculi, cum multa in eo inuenerunt voragineſ, maris gurgitibus item hausta sunt; nec velle nam euasisse constat. Alluies hæc quoque attrigit terras maritimas, hoc est, aliis littoribus maris proximas, & multas mortales, ut aiunt, qui viderunt, sustulit, ac in Acaſcio quidem plures trecentis.

Quamuis autem tam euidentis & continuum Dei flagellum

satis esse debeat, ad perfringendum conterendumque etiam cor adamantinum; tamen omnes, tam magni quam parvi, iam sic sunt affecti, atque si nulla nec hominum, id est, liberorum, parentum, amicorum, nec fortunarum jactura facta esset. Imò Taico mox cepit Fuscimi montem altissimum valli exaequare, ut noua ædificatiōi grādium palatiorum locus idoneus suppeteret: in quem finem plus quam centum millia operarum cōegit, qui labore intolerabili, seruitute miserima noctem diemque in molitione ædificiorum consumunt.

Ad decimum sextum Novembris diem anni præsentis 96 Pater quidam noster ex ditione Meacensi, sed in vrbe Ozacana sedem habes, scribit, quo ritu Taico Legatos Cinenſium exceperit.

QVO MODO TAICO LEGATOS CINEN-
SES RECEPERIT.

QUONIAM, inquit, hoc terræ motu vrbs Fuscimana ac in primis propugnaculum ita erat conuassatum & vastatum, ut neque habitationi neque recipiendis Legatis idoneus superesset locus: Taico decreuit eos excipere Ozaca, ubi a terræ motu nihil remanserat in propugnaculo, nisi turris sola, eaque satis conuulsa, & domus quædam, dicta Locus mortis; deinde pons nobilissimus dictus Goguraquafasci, ac si dicas, Pons paradisi, tanto auro splendescens, ut quindecim millibus auroreorum scutatorum æstimeretur. Erant quoque ibi aliquot ædiculæ, sed parui momenti; nam reliqua ædificia vel corruere cum aula mille tatamorum, vel Regis mandato, quod vitium aliquod fecissent, ad terram afflictæ sunt, quorum loco cœperat alia minora & leuiora erigere. Ad excipiendos autem Legatos iussit subitario opere supra parietinas ædium collapsarum domos, aliquas excipere, sed splendide pretiosis peristromatis aliisque necessariis ornamentis circumuestiri. Ozacā peruenit Taico 29 Septembris cum primariis aulæ Dominis; iusserat autem Legatis significari, se primo octauæ Lunæ die Ozacæ in eorum conspectum venturum.

Vigesima Octobris Sacaiso, quod nouem milliariibus paruis Ozaca distat, Legati excessere, via plana & nitida, in quam nobiles femina Sacaisanæ certas quasdam obſignationes vtrinque deferri curarant, ut Legatos isthac iter habentes videre possent. Sux enim Iaponii in rebus nouis spectandis admodum curiosi. In primo ordine prodibat senex ille Cinenſis Iuquequi, qui obtinuit locum Legati, secundus enim in primi locum, ut etate dictum est,